

"... ๒ อย่างนั้น มีทั้ง ๒ อย่างที่เป็นวิชฌิณ ซึ่ง เป็น โทษ ๒ อย่าง
ที่มีคุณอย่าง ๒ อย่าง แยก ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การอนุรักษ
ดินและน้ำ เพราะพืชรากที่ขยับเล็กแผ่กระจายลงไปตรึง ทำให้อุ้มน้ำ
และขุดเขื่อนขวางดินไว้ได้มั่นคง และปลิวพัดพัดกันแน่นหนา
ทำให้ตักตะกอนดินและรักษาหน้าดินได้ดี คนเราก็มั่นใจว่ากัน
มีทั้งบุคคลที่มีชีวิตอยู่โดยเปล่าประโยชน์และบุคคลที่มีชีวิต
อยู่อย่างมีคุณค่า ทั้ง ๒ อย่างจึงเป็นบทเรียนได้อย่างดีเลิศ
สำหรับนำมาพิจารณาเทียบเคียงให้เป็นที่คติในการดำเนินชีวิต
ของบุคคล ว่าควรจะประพฤติปฏิบัติตนอย่างวิเศษ ซึ่งอยู่ ณ
ที่ใดก็มีแต่สร้างปัญหาคาใจเดือดร้อนให้แก่ที่นั้น หรือควร
จะประพฤติปฏิบัติตนอย่างแปลก ซึ่งมีแต่สร้างสรรพประโยชน์
และความผาสุก เป็นปึกแผ่นให้แก่ตนและแก่แผ่นดินอัน
เป็นที่อยู่อาศัย ..."

(คัดสรรจากพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ
วันพฤหัสบดีที่ 24 กรกฎาคม 2540)

กองแฟก

4180 / 1 ซ.เจียรสวีสดี ถ.พระราม 4 แขวงพระโขนง
เขตคลองเตย กทม. 10110

Ins. 02 249 4322 E-mail : nengrattiya@hotmail.com

คำแปล ๑๔๕

ความหมายจากพระคาถาชินบัญชร
ท่องง่าย ได้สมาธิ เกิดสติปัญญา

ฉบับเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธอาจารย์
(โต พรหมรังสี)

แปลโดย
พระมหาสมคิด ปิยวณฺโณ ป.ธ. ๙
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดระฆังโฆสิตาราม

คำแปล ๑๔๕ ความหมายจากพระคาถาชินบัญชร

ท่องง่าย ได้สมาธิ เกิดสติปัญญา ฉบับเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์
(โต พรหมรังสี) แปลโดยพระมหาสมคิด ปิยวณฺโณ ป.ธ. ๘
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดระฆังโฆสิตาราม

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2552

ISBN : 978 974 235 852 5

ออกแบบโดย

HUB CREATION CO., LTD.

36/64 Chokchai 4 rd. Ladprow Bangkok, 10230 Thailand.

Office : (662) 942 3226 Fax : (662) 942 3225 Mobile : (668) 1844 7335, (668) 1720 1559

E-mail : hubcreation@yahoo.com www.hubcreation.com

คณะที่ปรึกษา และ พิสูจน์อักษร

พระมหาสมคิด	ปิยวณฺโณ
ผศ.ดร. บรรจบ	บรรณรุจิ
ผศ.พิศศรี	กมลเวชช
คุณ สมประสงค์	อิมอาร์มณ

คณะผู้จัดทำ “กอแฟก”

คุณ ประยงค์	วนกุล	ที่ปรึกษาฝ่ายพิมพ์
คุณ ธีรารณ	เพชรภินันท์	ที่ปรึกษาฝ่ายพิมพ์
คุณ หยาตฝน	สุมะนังกุล	ที่ปรึกษาฝ่ายศิลป์
พ.ต.ท. หญิงรัตติยา	เจียรสวัสดิ์วัฒนา	เรียบเรียง
พ.ต.ท. หญิงพรทิพย์	แผ้วพลสง	ประสานงาน
คุณ ชลธิชา	จรูญศักดิ์	ประสานงาน
คุณ ปาริชาติ	ธรรมดี	ประสานงาน
พ.ต.ท. หญิงนุกูล	ปลอดดี	ภาพปกหลัง
คุณ ธนิษฐ์	เจียรสวัสดิ์วัฒนา	ภาพปกหน้า

สงวนลิขสิทธิ์เนื้อหา และภาพประกอบ ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ.2537
ยกเว้นเพื่อจัดพิมพ์เป็นธรรมทาน

คำอนุโมทนา

พระคาถาชินบัญชร ฉบับเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ซึ่งนิยมสวดกันแพร่หลายในประเทศไทย และแปลเป็นหนังสือเล่มนี้ได้ ด้วยความปรารถนาดีของคณะทำงานที่ใช้นามแฝงว่า “กอแฟก” ผู้ศรัทธาเลื่อมใสในเจ้าประคุณฯ และอานุภาพแห่งพระคาถาดังกล่าว ได้มาพบอาตมาที่วัดระฆังฯ เมื่อปี ๒๕๕๐ พร้อมกับพูดคุยแสดงความจำนงว่า ประสงค์จะได้คำแปล ความหมาย และเนื้อหาของถ้อยคำทั้งหลายที่ปรากฏในพระคาถาชินบัญชร เพื่อสาธุชนผู้สนใจใฝ่ความรู้ จะได้ทราบได้รู้ให้สอดคล้องกับความเป็นชาวพุทธ คือทำอะไรประกอบสิ่งใดก็กระทำอย่างผู้รู้ ไม่ใช่ท่องหรือสวดแบบนกแก้วนกขุนทอง ผู้อื่นเขาสวดตนเองก็สวดบ้าง และเพื่อให้ทราบถึงอานุภาพแห่งพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ว่าทรงพระคุณความดีอย่างไร เมื่อตนเองพำราธยายแล้วจะได้รับการคุ้มครองป้องกันประการใด อีกข้อหนึ่งพระคาถาฯ นี้ควรเป็นเรื่องที่ผู้สนใจใคร่ท่องจำทำได้ง่าย โดยจัดแบ่งเป็นรูปคาถาดังเช่นหนังสือเล่มอื่นๆ แปลกแต่แยกออกเป็นบทๆ มีตัวเลขกำกับทั้งหมด หากนักท่องมือใหม่ปรารถนาให้จดจำได้ก็ค่อยๆท่องสะสมวันละ ๑๐ คำ ๒๐ คำ ไม่นานก็ครบถ้วน

ก็แลพระคาถาชินบัญชรซึ่งถูกแยกย่อยเป็นบทนี้ นับว่าเป็นอุบายวิธีประการหนึ่งที่ทำให้การท่องไม่ยาก เหมือนแต่ก่อน อย่างที่หลายท่านเคยออกปาก “แหม กว่าเจ้าจำได้หืดขึ้นคอ” บางคนก็ยอมแพ้เลิกท่องหมด ความพยายามขอ ปณฺณ สรณฺ คจฺฉามิ (มีหนังสือเป็นที่พึ่ง) หมายความว่า จะสวดพระคาถาชินบัญชรเมื่อไร ขอแบบกางหนังสือเปิดท่องดีกว่า ต่อไปเมื่อสาธุชน ได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว เชื่อแน่ว่าจะไม่มีใครบ่นว่า ท่องยากอีก แต่จะมีผู้สามารถจดจำ และเข้าใจได้เพิ่ม มากขึ้น เพราะคุณแล้วไม่เหลือปากว่าแรงก็จะเกิดขวัญ กำลังใจมีวิริยะอุตสาหะท่องได้จนกระทั่งจบคาถา

พระคาถาชินบัญชรเล่มน้อยๆนี้ หากกล่าวถึงความมุ่งหวัง (วัตถุประสงค์) ของผู้จัดทำ และคณะแล้ว ก็มี ๓ ประการคือ เพื่อให้ท่องจำได้ง่าย เพื่อบำเพ็ญ สมာธิขณะกำลังสวดกำลังสาธยาย และเสริมสร้าง สติปัญญาด้วยการเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนที่ปรากฏอยู่ แต่ละคาถาว่ามีความเป็นมาอย่างไรแบบย่อๆ ให้ผู้ที่ คิดจะท่องได้ทราบด้วย

สุดท้ายอาตมาในฐานะพระภิกษุรูปหนึ่งที่ช่วย สานฝันของคณะทำงาน “กอแฟก” ให้เป็นจริง คือได้ หนังสือคำแปลพระคาถาชินบัญชรอย่างที่ใจปรารถนา

ก็ต้องขออนุโมทนาขอบใจคณะผู้จัดทำเจ้าของความ คิดที่สร้างสรรค์ และมีวิริยะอุตสาหะอันแรงกล้า ซึ่ง พากเพียรพยายามเกือบ ๓ ปี พศ.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ผู้ถวายความเห็นเสนอแนะบางจุดบางตอนด้วยความ ปรารถนาดี และผู้รับเป็นเจ้าภาพในการจัดพิมพ์เป็น วิทยาทาน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่องค์พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอทุกท่านจงนิราศทุกข์ นิราศโรค นิราศภัย มีสติปัญญาดีดังพระสารีบุตร เป็นพหูสูตร ดังพระอานนท์เป็นผู้มีความอดทน ดังพระเทมีย์เป็น เศรษฐีทุกชาติ และประสบแต่สิ่งอันพึงปรารถนา ทุกประการเทอญ

เจริญพร

พระมหาสมคิด ปิยวณฺโณ

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตาราม
ครูใหญ่โรงเรียนปริยัติธรรมโฆสิตาราม

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

ความหมายจากพระคาถาชินบัญชร
ท่องง่าย ได้สมาธิ เกิดสติปัญญา

ฉบับเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุทธเจ้าจารย์
(โต พรหมรังสี)

ก่อนภาวนา

ตั้งนโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (3 จบ)
และรำลึกถึงเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์
(โต พฺรหฺมรํสี)

๑. ชยาสนากตา พุทฺธา	เชตฺวา มารํ สวาหนํ
จตุสจุจาสภํ รตํ	เย ปิวิํ สุ นราสภา
๒. ตณฺหํกราทโย พุทฺธา	อณฺฺจวิสตี นายกา
สพฺเพ ปติญฺจิตา มยฺหํ	มตฺถเก เต มุณิสฺสรา
๓. สีเส ปติญฺจิตโต มยฺหํ	พุทฺโธ ธมฺโม ทฺวิโลจเน
สงฺโฆ ปติญฺจิตโต มยฺหํ	อุเร สพฺพคุณฺฑากโร
๔. หตฺเย เม อนฺรุทฺโธ	สารีปฺตฺโต จ ทกฺขิณ
โกณฺฑนฺตโย ปิญฺจภาคสุมิํ	โมคฺคละลาโน จ วามเก
๕. ทกฺขิณ สวเน มยฺหํ	อาสํ อานนฺทราหุลา
กสฺสโป จ มหานาโม	อุภาสํ วามโสตฺถเก
๖. เกสโต ปิญฺจภาคสุมิํ	สุริโยว ปภงฺกโร
นินฺนโน สิริสมฺปนฺโน	โสภิตो มุณีปฺจคโว
๗. กุมารกสฺสโป เตโร	มเหสี จิตฺตวาทโก
โส มยฺหํ วทเน นิจฺจํ	ปติญฺจาสี คุณฺฑากโร
๘. ปุณฺณเ อํคุติมาโล จ	อุปาสี นนฺทสีวตี
เถรา ปญฺจ อิม ชาตา	นลาณฺเ ติลกา มม

๙. เสสาสีติ มหาเถรา
 เอเตสีติ มหาเถรา
 ชลนฺตา สีลเตเชน
 ๑๐. รตนํ ปุโรโต อาสี
 ธชคํ ปจฺจโต อาสี
 ๑๑. ขนฺธโมรปริตฺตยจ
 อากาเส ฉทนํ อาสี
 ๑๒. ชินา นานาวรตฺยุตฺตา
 วาตปิตฺตาทิสลฺยชาตา
 ๑๓. อเสสา วินยํ ยนฺตุ
 วสโต เม สกฺกิเจน
 ๑๔. ชินปญฺชรมชฺฌมฺหิ
 สทา ปาเลนฺตุ มํ สพฺเพ
 ๑๕. อิจฺเจวมนฺโต
 ชินานุภาเวน
 ฌมฺมานุภาเวน
 สงฺฆมานุภาเวน
 ๑๖. สทฺธมฺมานุภาวปาติโต
 จรามิ ชินปญฺชเรติ ฯ

วิชิตา ชินสาวกา
 ชิตวนฺโต ชินฺนรสา
 องฺกมฺงฺเกสุ สณฺธิจิตา
 ทกฺขิณเมตฺตสฺสุตฺตํ
 วาเม องฺกุลิมาลกํ
 อาณานาณียสฺสุตฺตํ
 เสสา ปาการสณฺธิจิตา
 สุตฺตปฺปาการลงฺกตา
 พาหิรชฺฌตฺตปทฺทวา
 อนนฺตชินเตชสา
 สทา สมฺพุทฺธปญฺชเร
 วิหรนฺตํ มหิตฺเต
 เต มหาปฺริสาสภา
 สุกฺคโต สุรกฺโข
 ชิตฺวปทฺทโว
 ชิตาริสงฺโม
 ชิตนฺตรายโ
 จรามิ ชินปญฺชเรติ ฯ

ตอนที่ ๑

ชยาสนากตา พุทฺธา เชตฺวา มารี สวาหนํ
 จตุสจฺจาสภํ รสํ เย ปิวิสุ นราสภา

พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใด ผู้องอาจในหมู่ชน
 ทรงมีชัยบัลลังก์ อันบุญบารมีสร้าง(ถวาย) ทรง
 พิชิตพญามาราริราช ผู้พรั่งพร้อมทั้งหมู่เสนามาร
 เสวยอมตรส คือทรงดื่มรสพระอริยสัจธรรมทั้ง
 ๔ ประการแล้ว

คำอ่านบาลี

๑. ชะยาสะนากะตา*

๒. พุทธา

๓. เชตะวา

๔. มารัง

๕. สะวาหะนัง

๖. จะตุสัจจาสะภัง ระสํ

ความหมายเฉพาะบท

= ทรงมีชัยบัลลังก์อันบุญบารมีสร้าง(ถวาย) แล้ว

= พระพุทธเจ้าทั้งหลาย

= ทรงชนะแล้ว

= ซึ่งพญามารในที่นี้หมายถึงกิเลส

= พรั่งพร้อมทั้งหมู่เสนามาร

= อมตรส ในที่นี้หมายถึงรสแห่งพระธรรม ได้แก่ อริยสัจ ๔ กล่าวถึง

* บางฉบับว่า “ชะยาสนาคะตา” หมายถึง ประทับนั่งบนชัยอาสน์

- (๑) ทุกข์ คือความไม่สบายกาย-ใจ
 (๒) สมุทัย คือเหตุแห่งทุกข์ทั้งเหตุภายใน และ
 ภายนอก อันเกิดแต่กรรม ความยึดมั่น ความ
 อยากมี อยากเป็น และอุปาทาน
 (๓) นิโรธ คือ ความดับทุกข์
 (๔) มรรค คือ แนวทางปฏิบัติให้หลุดพ้นจากวงจร
 แห่งทุกข์ ประกอบด้วยองค์ ๘ ได้แก่ ความ
 ถูกต้องของความรู้เห็น, ความคิด, คำพูด,
 การงาน, การเลี้ยงชีพ, ความพยายาม, สติ
 และสมาธิ

๓. เย	= เหล่าใด
๘. ปิวิงสุ	= ทรงคืบค้ำแล้ว
๙. นระสาสะภา	= ผู้อาจในหมู่ชนในที่นี้ หมายถึงพระพุทธเจ้า

ตอนที่ ๒

ตณฺหํกราทโย พุทฺธา อญฺฐวีสติ นายกา
 สพฺเพ ปตฺติจฺจิตา มยฺหํ มตฺถเก เต มฺนิสฺสรา
 พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่านั้น ผู้นำสุรรพสัตว์ให้
 ข้ามพ้นจากกิเลส และกองทุกข์ ทั้งหมด ๒๘
 พระองค์ อันมีพระพุทธเจ้าตณฺหํกรเป็นอาทิ
 พระพุทธเจ้าผู้จอมมุนีทั้งหมดนั้น ข้าพเจ้าขอ
 อัญเชิญมาประดิษฐานเหนือเศียรเกล้า

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๑๐. ตณฺหํกราทะโย	= มีตณฺหํกรพระพุทธเจ้า เป็นอาทิ
๑๑. พุทฺธา	= พระพุทธเจ้าทั้งหลาย
๑๒. อญฺฐะวีสะติ	= ๒๘ พระองค์

หมายถึงรายพระนามพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่ง
 ในอดีตมีพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มา
 ตรัสรู้จำนวนนับไม่ถ้วน แต่ ณ ที่นี้กล่าวถึงเฉพาะ
 ที่ปรากฏตามหนังสือสวดมนต์แปลฉบับมหามกุฏ
 ราชวิทยาลัย ดังนี้

ลำดับที่ ๑.	พระคันหังกร	ผู้กล้าหาญ
ลำดับที่ ๒.	พระเมธังกร	ผู้มียศใหญ่
ลำดับที่ ๓.	พระสรณังกร	ผู้เกื้อกูลแก่โลก
ลำดับที่ ๔.	พระทีปังกร	ผู้ทรงไว้ซึ่งปัญญาอัน รุ่งเรือง
ลำดับที่ ๕.	พระโกณทัตถะ	ผู้เป็นประมุขแห่งหมู่ชน
ลำดับที่ ๖.	พระมังกละ	ผู้เป็นบุรุษประเสริฐ
ลำดับที่ ๗.	พระสุমনะ	ผู้เป็นธีรบุรุษ มีพระ หทัยงาม
ลำดับที่ ๘.	พระเรวตะ	ผู้เพิ่มพูนความยินดี
ลำดับที่ ๙.	พระโสภิตะ	ผู้สมบูรณ์ด้วยพระคุณ
ลำดับที่ ๑๐.	พระอโนมทัสสี	ผู้อุดมอยู่ในหมู่ชน
ลำดับที่ ๑๑.	พระปทุมะ	ผู้ทำให้โลกสว่าง
ลำดับที่ ๑๒.	พระนารทะ	ผู้เป็นสารถิประเสริฐ
ลำดับที่ ๑๓.	พระปทุมุตตระ	ผู้เป็นที่พึ่งของหมู่สัตว์
ลำดับที่ ๑๔.	พระสุเมธะ	ผู้หาบุคคลเปรียบมิได้
ลำดับที่ ๑๕.	พระสุชาตะ	ผู้เลิศกว่าสัตว์โลกทั้งปวง
ลำดับที่ ๑๖.	พระปิยทัสสี	ผู้ประเสริฐกว่าหมู่นรชน
ลำดับที่ ๑๗.	พระอัทธทัสสี	ผู้มีพระกรุณา
ลำดับที่ ๑๘.	พระธรรมทัสสี	ผู้บรรเทาเมืง

ลำดับที่ ๑๙.	พระสิทธิทัตตะ	ผู้หาบุคคลเสมอมิได้ในโลก
ลำดับที่ ๒๐.	พระติสสะ	ผู้ประเสริฐกว่านักปราชญ์ ทั้งหลาย
ลำดับที่ ๒๑.	พระปุสสะพุทธเจ้า	ผู้ประทานธรรมอันประเสริฐ
ลำดับที่ ๒๒.	พระวิปัสสี	ผู้หาที่เปรียบมิได้
ลำดับที่ ๒๓.	พระสิจี	ผู้เป็นศาสดาเกื้อกูลแก่ สรรพสัตว์
ลำดับที่ ๒๔.	พระเวสสภู	ผู้ประทานความสุข
ลำดับที่ ๒๕.	พระกกุสันธะ	ผู้นำสัตว์ออกจากกันดาร คือกิเลส
ลำดับที่ ๒๖.	พระโกนาคมนะ	ผู้หักเสี้ยซึ่งข้าศึกคือกิเลส
ลำดับที่ ๒๗.	พระกัสสปะ	ผู้สมบูรณ์ด้วยสิริ
ลำดับที่ ๒๘.	พระโคตมะ	ผู้ประเสริฐแห่งสากลวงค์ (เป็นพระพุทธเจ้าองค์ ปัจจุบัน)

๑๓. นายะกา

= ทรงเป็นผู้นำของชาว
โลก (นำสรรพสัตว์ให้
ข้ามพ้นจากกิเลส และ
กองทุกข์)

๑๔. สัพเพ	= ทั้งปวง
๑๕. ปะติญฺฐิตา	= ขອງประดิษฐาน
๑๖. มัยหัง	= ของข้าพเจ้า
๑๗. มัตถะเก	= บนกระหม่อม
๑๘. เต	= เหล่านั้น
๑๙. มุนิสสระรา	= ผู้เป็นจอมแห่งมุนี (มุนี หมายถึง พระภิกษุที่ บรรลุมรรคผล นิพพาน)

ตอนที่ ๓

สีเส ปติญฺฐิตอ มยหํ พุทฺโธ ฌมโม ทวิโลจเน
สงฺโฆ ปติญฺฐิตอ มยหํ อูเร สพฺพคุณากโร
ขออัญเชิญองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา
ประดิษฐานบนศิรষะ พระธรรมอยู่ที่ดวงตาทั้งสอง
และพระสงฆ์ผู้เป็นบ่อเกิดแห่งคุณงามความดี
ทั้งปวงอยู่ที่อุระของข้าพเจ้า

คำอ่านบาลี

๒๐. สีเส	= ที่ศิรษะ
๒๑. ปะติญฺฐิตอ	= ขອງมาสถิต
๒๒. มัยหัง	= ของข้าพเจ้า
๒๓. พุทฺโธ	= พระพุทธเจ้า
๒๔. ฌมโม	= พระธรรม
๒๕. ทะวิโลจะเน	= ที่ดวงตาทั้งสอง
๒๖. สงฺโฆ	= พระสงฆ์
๒๗. ปะติญฺฐิตอ	= ขອງมาสถิต
๒๘. มัยหัง	= ของข้าพเจ้า
๒๙. อูเร	= ที่อุระ
๓๐. สัพพะคุณากะโร	= ผู้เป็นบ่อเกิดแห่งความ ดีทั้งปวง

ตอนที่ ๔

หตฺเต เม อนนฺรทโธ สาริปฺตโต จ ทกฺขิณเณ
โกณฺทณฺโณ ปิณฺณภาคสฺมิ โมคคฺคฺลฺลาโน จ วามเก
ขออัณฺเษิณฺ พระอนนฺรทฺ อยู่ทีหวัใจของข้าพเจ้า
พระสาริปฺตรอยู่เบื้องขวา พระโกณฺทณฺอยู่
เบื้องหลัง และพระโมคคฺคฺลฺลานะอยู่เบื้องซ้าย

คำอ่านบาลี

๓๑. หะทะเย

๓๒. เม

๓๓. อะนฺรทโธ

ความหมายเฉพาะบท

= ที่หัวใจ

= ของข้าพเจ้า

= พระอนนฺรทฺ

เป็นพระสาวกผู้เลิศทางตาทิพย์ ครั้งหนึ่งก่อนถึง
พุทธปรินิพพาน พระอนนฺรทฺเข้าสมบัติจนกระทั่ง
เห็นแจ้งทุกลำดับขั้นตอนตั้งแต่พระพุทธองค์
ทรงเข้า-ออกปฐมฌานเรื่อยไปจนลมหายใจหมดสิ้น
และเข้าสู่ฌาน (ฌาน คือการเพ่งอารมณ์ให้จิต
สงบเป็นสมาธิ) จนถึงวาระสุดท้ายของปรินิพพาน
คือการดับสนิท

การสูญเสียครั้งนี้ทำให้เหล่าภิกษุหลายรูป
ไม่สามารถระงับอารมณ์โศกเศร้าได้ พระอนนฺรทฺ
ยังสามารถเตือนสติแก่เหล่าภิกษุนั้น โดยให้รำลึก
ถึงพระคำรัสของพระพุทธองค์ในเรื่องความไม่
เที่ยงแห่งสังขาร เพื่อให้อดกลั้นต่อความเศร้าโศก
และคืนสติให้สามารถปลอบโยนผู้อื่นได้

๓๔. สาริปฺตโต = พระสาริปฺตร

เป็นพระสาวกผู้เลิศทางปัญญา สามารถแสดง
ธรรมได้ใกล้เคียงกับพระพุทธเจ้า จึงเป็นกำลัง
สำคัญในการช่วยประกาศพระพุทธศาสนาเช่น
ครั้งหนึ่ง ท่านเป็นผู้ทูลเสนอพระพุทธเจ้าให้ทำ
สังคายนา รวบรวมหลักธรรมคำสอนไว้เป็น
หมวดหมู่ จากนั้นพระพุทธเจ้าจึงให้ท่านทำเป็น
ตัวอย่างตามแนวทางที่เสนอ และกาลต่อมาหลัง
พุทธปรินิพพาน พระมหากัสสปะผู้เป็นประธาน
ประชุมสงฆ์จึงได้จัดทำปฐมสังคายนาหลักธรรม
คำสอนไว้ให้เป็นหมวดหมู่ ตามแนวทางที่
พระสาริปฺตรได้ทูลเสนอไว้นั้น

นอกจากความเป็นเลิศทางปัญญาแล้ว
ท่านยังเป็นผู้มีความกตัญญูอย่างน่าสรรเสริญ
เนื่องจากในบั้นปลายชีวิตท่านเดินทางกลับบ้าน
ไปตอบแทนนางสาริปฺตร ผู้เป็นมารดาให้พ้น

จากการเป็นผู้มีมิจฉาที่จริงสำเร็จโศดาบัน คือ
ผู้ที่สามารถเข้าถึงกระแสธรรม ถือเป็นอริยบุคคล
ประเภทแรกใน ๔ ประเภท อันได้แก่ ๑.โศดาบัน
๒.สกทาคามี ๓.อนาคามี ๔.อรหันต์

๓๕. จะ = คิ้ว
๓๖. ทักขิณ = เบื้องขวา
๓๗. โกณฑัญโญ = พระโกณฑัญญะ
(อัญญาโกณฑัญญะ)

เป็นพระสาวกผู้รู้ราตรีนาน และมีประสบการณ์มาก
ท่านเป็นหัวหน้ากลุ่มปัญจวัคคีย์ซึ่งละการ
อุปัฏฐากพระพุทธเจ้าเมื่อเปลี่ยนวิถีจากการทำ
ทุกรกิริยามาสู่การใช้ชีวิตแบบทางสายกลาง
ต่อเมื่อพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ พระองค์ได้กลับ
ไปแสดงปฐมเทศนาให้เหล่าปัญจวัคคีย์ฟังธรรม
ที่ชื่อว่า “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” ซึ่งกล่าวถึง
การดำเนินชีวิตด้วยการใช้ปัญญาแบบทางสาย
กลาง (ใช้ชีวิตแบบไม่ตั้งเครียด และไม่ย่อหย่อน
จนเกินไป คือปฏิบัติตามมรรคมรรค ๘) อีกทั้ง
กล่าวถึง อริยสัจ ๔ เป็นสำคัญ จากนั้นโกณฑัญญะ
ก็ได้ดวงตาเห็นธรรมจึงขอบรรพชาต่อพระพุทธเจ้า
(เอหิภิกขุอุปสัมปทา) ถือเป็นพระสงฆ์สาวกรูป
แรกของพระพุทธศาสนาที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์
นับแต่นั้นมาโลกจึงมี พระพุทธ พระธรรม

และพระสงฆ์ (พระรัตนตรัย) ครบองค์ ๓
วันนั้นตรงกับวันเพ็ญเดือน ๘ ในกาลต่อมาจึง
ถือเอาวันดังกล่าวของทุกปี เป็นวันสำคัญทาง
พุทธศาสนาเรียกว่า “วันอาสาฬหบูชา”

พระอัญญาโกณฑัญญะ เป็นผู้รักสันโดษ
และความสงบ ได้มีวาจาอนุสรณ์เตือนพระปูลุชน
ซึ่งตกอยู่ในอำนาจความหลงผิดตามหนังสือ
อสีติมหาสาวก ฉบับ ศจ.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
บรรยายไว้อย่างน่าสนใจว่า

“โลกนี้มีสิ่งที่สวยงามอยู่มาก
บุคคลผู้มีความคิดเจือด้วยราคะ
เห็นเป็นของสวยงามถูกย่ำยีเป็นแน่
เมื่อใดพิจารณาเห็นได้ด้วยปัญญา
เมื่อนั้นความคิดทั้งหลายจึงจะสงบได้
คล้ายสายฝนสยบฝุ่นที่ถูกลมพัดฟุ้งละนุ่น”

๓๘. ปิณธุภากัสสิมิง = เบื้องหลัง
๓๙. โมคคัลลานะ = พระโมคคัลลานะ

เป็นพระสาวกผู้เลิศทางอิทธิฤทธิ์ ท่านสามารถ
แสดงฤทธิ์ได้ใกล้เคียงกับพระพุทธเจ้า โดยปราบ
พวกมิจฉาทิฎฐิจำนวนมากให้กลับใจมาเลื่อมใส
พระพุทธศาสนา เนื่องจากท่านเป็นผู้หมั่นฝึกฝน
สมาธิเข้าฌานถึงขั้นได้ อภิญญา คือปัญญาที่

เหนือกว่าปกติ ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติของพระอริยบุคคล
มีอิทธิฤทธิ์ ๖ ประการคือ ๑.แสดงฤทธิ์ได้ เช่น
ล่องหน ๒.มีฤทธิ์ ๓.กำหนดรู้ใจผู้อื่น ๔.ระลึก
ชาติได้ ๕.มีตาทิพย์ ๖.รู้การละกิเลส ได้แก้กามคุณ,
ความอยากมีอยากเป็น, ความดีร้อน และความ
ลุ่มหลงไม่รู้จริง

๔๐. จะ = ด้วย
๔๑. วามะเก = เปื่องซ้าย

ตอนที่ ๕

ทกขิณเ สวเน มยหิ อาสุ อานนทราหูลา
กสฺสโป จ มหاناโม อุกาสฺ วามโสตเก
ขออัญเชิญ พระอานนท์ และ พระราหุลอยู่ที่ห
ข้างขวา พระกัสสปะ และพระมหานามะทั้งสอง
อยู่ที่หข้างซ้าย

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๔๒. ทักขิณเ = ข้างขวา
๔๓. สวะเน = ที่ห
๔๔. มัยหัง = ของข้าพเจ้า
๔๕. อาสุ = อยู่แล้ว
๔๖. อานันทะราหูลา* = พระอานนท์
และ พระราหุล

• พระอานนท์ เป็นพระสาวกผู้เป็นพหูสูตร มีสติ
มีคต มีความเพียร และเป็นพุทธอุปัฏฐาก เป็น
เหตุให้ท่านเป็นผู้เดียวที่ได้ฟังพระธรรมเทศนา
ทุกกัณฑ์จากพระพุทธเจ้า และได้เป็นกำลัง
สำคัญในการทำสังคายนาครั้งที่ ๑ หลังพระ
พุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน

* ตามหลักไวยากรณ์ อาสุ เป็นกริยาพหูพจน์ อานันทะราหูลา จึงต้อง
เป็นพหูพจน์ตาม บางฉบับว่า อาสุ อานันทะราหุโล

• พระราहुล เป็นพระสาวกผู้เลิศในทางไฝ่ศึกษา เป็นพระโอรสของพระพุทธเจ้าทั้งทางโลก และทางธรรม ท่านได้เป็นสามเณรรูปแรกของ ศาสนาพุทธ มีเหตุจากเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จ โปรดพระประยูรญาติ ณ กรุงกบิลพัสดุ์นั้น พระนางยโสธราพิมพา พระมารดาซึ่งเฝ้าให้ พระราहुลซึ่งขณะนั้นมีพระชนม์เพียง ๗ พรรษา ทูลขอราชสมบัติจากพระพุทธเจ้าผู้เป็นพระ บิดา ดังนั้นพระพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นว่าการ มอบราชสมบัติ ซึ่งเป็นสมบัตินอกกายจะทำให้ พระโอรสต้องเวียนว่ายอยู่ในวัฏวนแห่งทุกข์ ไม่มีที่สิ้นสุด จึงมอบสมบัติที่เป็นโลกุตระ (โลกุตระ คือภาวะที่หลุดพ้นจากโลกียะ ไม่ เกี่ยวข้องกับ ตัณหา ทิฏฐิ อวิชชา อีกต่อไป) เพื่อความสุขที่ยั่งยืน

ด้วยความไฝ่ศึกษา และความนอบน้อม ของพระราहुล ภายหลังบวชท่านจะลุกขึ้นแต่ เช้าตรู่ และกอบทรายเต็มกำมือพร้อมตั้งจิต ปราศรัยขอให้ได้รับคำแนะนำพร่ำสอนมาก เท่าเม็ดทราย จากพระพุทธเจ้า และเหล่าพระ อุปัชฌายาจารย์จนกระทั่งบรรลุธรรมได้ในกาลต่อมา

๔๗. กัสสะโป = พระกัสสปะ
เป็นพระสาวกผู้เลิศทางปฏิบัติธุดงค์ (ธุดงค์นั้น เป็นข้อวัตรปฏิบัติของพระภิกษุ ซึ่งจะสมาทาน ธุดงค์วัตรข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อเพื่อกำจัด ขัดเกลากิเลส ทำให้เกิดความมกน้อยสันโดษ เช่น การใช้ผ้าบังสุกุลเป็นนิจ, การอยู่ป่าเป็นนิจ) การครองชีวิตของท่านเรียบง่าย เคร่งในการ ปฏิบัติถือเป็นตัวอย่างที่ดีของพระภิกษุในเรื่อง การละกิเลส คราวหนึ่งพระมหากัสสปะกล่าว ตักเตือนพระนักปรียัติที่ไม่สนใจการปฏิบัติ ดังที่ปรากฏในหนังสืออสีติมหาสาวก ฉบับ ศจ.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ไว้อย่างน่าสนใจตอน หนึ่งว่า

“เพียงแค່ท่องบ่นพระพุทธรวจนะได้ ย่อมทำให้ คนโง่มองไม่เห็นตัวเอง เขาย่อมเที่ยวชุกคอสำคัญตน ว่าประเสริฐกว่าผู้อื่น”

๔๘. จะ = ด้วย
๔๙. มะหามาโม = พระมหานามะ

เป็นพระสาวกที่น่าเลื่อมใส สามารถเทศน์ให้ ผู้คนเข้าใจ และเลื่อมใสในพุทธศาสนาได้อย่างมาก เช่นครั้งหนึ่งท่านเทศน์ให้แก่อุบาสกจิตตคฤหบดี เข้าถึงกระแสธรรมได้โดยพิจารณาอุปนิสัย และ อดีตชาติจากนั้นจึงเทศน์อย่างเฉพาะเจาะจงตาม

ความเหตุปัจจัย จนกระทั่งจิตตคฤหบดีสามารถ
บรรลุโสดาปัตติผล และด้วยความศรัทธาใน
ศาสนาจึงสร้างวิหารใหญ่ในสวนอัมพตการาม
เพื่อถวายสำหรับภิกษุผู้มาจากทุกทิศ และเป็น
นักเทศน์ผู้เป็นเลิศในการเผยแผ่ธรรม

๕๐. อุภาสูง = มาจากคำว่า อุโภ (ทั้งสอง)
+ อาสูง (มีแล้ว)

๕๑. วามะโสตะเก = ที่หูข้างซ้าย

ตอนที่ ๖

เกสโต ปิณฺณิภาคสมิ สุริโยว ปภังโกโร
นินฺนโน สิริมฺปนโน โสภิต มุณีปฺนคโว

ขออัญเชิญ พระโสภิต ซึ่งเป็นปราชญ์ผู้รู้เรื่อง
ดั่งพระอาทิตย์สมบูรณ์ด้วยสิริจงสถิตยังส่วน
หลังตั้งแต่เส้นผมลงไป

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๕๒. เกสโต	= ตั้งแต่เส้นผม
๕๓. ปิณฺณิภาคสมิง	= ส่วนด้านหลัง
๕๔. สุริโยว	= ดั่งพระอาทิตย์
๕๕. ปะภังกะโร	= ผู้รู้เรื่อง
๕๖. นินฺนโน	= ขอจมาสถิต
๕๗. สิริมฺปนโน	= ผู้เพียบพร้อมด้วยสิริ

๕๘. โสภิตโต = พระโสภิตะ

พระสาวกผู้เลิศด้านระลึกชาติ เนื่องจากท่าน
เพียรบำเพ็ญสติให้รับรู้สภาพปัจจุบันของกาย
และจิต พร้อมหมั่นฝึกองค์ความรู้ธรรมสู่ทาง
ปฏิบัติให้พ้นทุกข์คือ สติ, การเลือกเฟ้นธรรม,
ความเพียร, สงบอารมณ์, สมาธิ และการวางเฉย
จนกระทั่งจิตเป็นสมาธิ สามารถระลึกอดีตชาติได้

๕๙. มุนิปุงกะโว = ผู้ทรงเป็นมุนีที่ประเสริฐ

ตอนที่ ๗

กุมารกัสสปโ ภโร มเหสี จิตฺตวาทโก
โส มยุหํ วทนเน นิจุจํ ปตฺติจาสี คุณฺฑากโร
ขออัญเชิญพระกุมารกัสสปเถระเจ้าผู้แสวงหาคุณ
ยิ่งใหญ่มีวาทะอันวิจิตรไพเราะ เป็นบ่อเกิดแห่ง
คุณอันประเสริฐ จงประดิษฐานที่ปากของ
ข้าพเจ้าเป็นนิตย์

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๖๐. กุมาระกัสสะโป = พระกุมารกัสสปะ

พระสาวกผู้เลิศในการแสดงธรรมได้วิจิตร เนื่องจาก
ท่านสามารถแสดงธรรมให้ ๔ กลุ่มพุทธบริษัท
ได้แก่ ภิกษุ, ภิกษุณี, อุบาสก และอุบาสิกา ได้ฟัง
ตามความสามารถในการรับรู้พร้อมทั้งอุปมา
อุปมัย และแต่งนิทานเปรียบเทียบจนผู้ฟังเข้าใจ
ได้ชัดเจน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่พระอรรคกาจารย์
ในรุ่นหลัง

๖๑. เถโร	= ผู้เป็นเถรเจ้า
๖๒. มะเหลสี	= ผู้แสวงหาคุณอันประเสริฐ
๖๓. จิตตะวาตะโก	= ผู้มีวาจาไพเราะ
๖๔. โส	= นั้น
๖๕. มัยหัง	= ของข้าพเจ้า
๖๖. วะทะเน	= ที่ปาก
๖๗. นิจจัง	= เป็นนิตย
๖๘. ปะติฏฐาสี	= ขอจงมาประดิษฐาน
๖๙. คุณากะโร	= ผู้เป็นบ่อเกิดแห่งความดี

ตอนที่ ๘

ปุณฺณโณ อังคุลิมาโล จ อุปาตี นนฺทสึวตี
 เถรา ปญฺจ อิม ชาตา นลาญฺห ติลกา มม
 ขออัญเชิญพระปุณณะ พระอังคุลิมาล, พระอุปาตี,
 พระนันทะ และพระสึวตี พระเถระ ทั้งห้าองค์นี้
 จงมาประดิษฐานเกิดเป็นประจวรอยเข็มที่หน้า
 ผากของข้าพเจ้า (เพื่อความเป็นสิริมงคล)

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๗๐. ปุณฺณโณ = พระปุณณะ

เป็นเลิศกว่าผู้อื่นในทางธรรมกถึก (บรรยายธรรม)
 โดยมีวาทศีลปรีชาบายธรรมได้อย่างวิจิตรล่ำลึก
 ด้วยอุปมาอุปมัย และเน้นเรื่องกถาวัตถุ ๑๐ ประ
 การว่าด้วยความมักน้อย รักสันโดษในปัจจัยสี่
 สงัดกายใจ ไม่สังคมมาก ขยันหมั่นเพียร เกร่งในศีล
 สมาธิ ปัญญา ทำใจ และฝึกจิตให้หลุดพ้นจาก
 กิเลส ราคะ โทสะ โมหะ

๗๑. อังคุลิมาโล = พระอังคุลิมาล

ผู้มีประวัติกลับใจจากการเป็นโจร เพราะหลงผิด
 และต่อมาภายหลังบวชเป็นพระภิกษุ ครั้งหนึ่ง
 ตั้งสัตยาธิษฐานโปรดให้สตรีมีครรภ์คลอดบุตรง่าย

๓๒. จะ = ค่าย
๓๓. อุปาถี = พระอุปาถี

พระสาวกผู้เลิศในทางพระวินัย เพราะสมัย
พุทธกาลท่านจดจำพระวินัยที่พระพุทธเจ้า
บัญญัติไว้มากที่สุด และพระพุทธองค์ทรงชัก
ชวนให้พระภิกษุทั้งหลายเรียนพระวินัยในสำนัก
ของพระอุปาถี อีกทั้งทรงประทานสาธุการ
รับรองผลการวินิจฉัยในเรื่องต่างๆ ของพระ
อุปาถี กรณีสงสัยว่าอาจมีผู้ประพฤติดิฉิเยน
วินัยต่างๆ

๓๔. นันทะสีวะลี = พระนันทะ

เป็นพระสาวกผู้เลิศในทางสำรวมอินทรีย์ และ
พระสีวะลี เป็นพระสาวกผู้เลิศในทางลาภสักการะ

๓๕. เถรา = พระเถระ

หมายถึงพระผู้ใหญ่ ตามวินัยกำหนดว่ามีพรรษา
ตั้งแต่ ๑๐ ขึ้นไป (ในที่นี้หมายถึงพระอรหันต์)

๓๖. ปัญจะ อิเม = ปัญจะ (ทั้ง ๕) + อิเม
(เหล่านี้)

๓๗. ชาทา = เกิด

๓๘. นะลาณู = ที่หน้าผาก

๓๙. คิละกา = คิลก (เครื่องหมายรอย
แฉกที่หน้าผากเพื่อความ
เป็นสิริมงคล)

๔๐. มะมะ = ของข้าพเจ้า

ตอนที่ ๕

เสสาสิติ มหาเถรา วิชิตา ชินสาวกา
เอเตสิติ มหาเถรา ชิตวันโต ชิโนรสา
ชลนตา สีลเตเชน องคมงฺเกสุ สณฺจिता
ขออัญเชิญพระอสีติมหาเถระ ที่เหลือ ซึ่งเป็น
พระสาวกของผู้ทรงชัย, พระมหาเถระ ๘๐ องค์
เหล่านั้นเสมือนโอรสทางธรรมแห่งพระชินเจ้า
ล้วนรุ่งเรืองอยู่ด้วยเดชแห่งศีล จงสถิตทั่วอวัยวะ
น้อยใหญ่

คำอ่านบาลี

๘๑. เสสาสิติ

ความหมายเฉพาะบท

= มาจากคำว่า เสสา
(ที่เหลือ) + อสีติ (๘๐)
ในที่นี้หมายถึง

พระอสีติ มหาสาวก
ที่เหลือจากที่กล่าวถึงมาแล้ว

๘๒. มะหาเถรา

= มหาเถระทั้งหลาย

๘๓. วิชิตา

= ผู้ชนะกิเลส

๘๔. ชินะสาวะกา

= ผู้เป็นสาวกของพระชินเจ้า

๘๕. เอเตสิติ

= มาจากคำว่า เอเต
(เหล่านั้น) + อสีติ (๘๐)

๘๐ องค์เหล่านั้น ได้แก่เหล่าพระอสีติมหาสาวก
ซึ่งเป็นพระเถระสาวกผู้ใหญ่ของพระพุทธเจ้า
ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์มี ๘๐ องค์ ล้วนเป็นกำลัง
สำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่
ได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นผู้มี
พระปรีชาสามารถ (เอตทัคคะ) ในด้านต่างๆ

๘๖. มะหาเถรา

= มหาเถระทั้งหลาย

๘๗. ชิตะวันโต

= ผู้มีชัยชนะ

๘๘. ชิโนรสา

= ผู้เป็นโอรสแห่งพระชินเจ้า
(โอรสทางธรรม)

๘๙. ชะลันตา

= ผู้รุ่งเรืองอยู่

๙๐. สีลเตเชน

= ด้วยเดชแห่งศีล

๙๑. อังคะมังเกสุ

= ที่อวัยวะน้อยใหญ่ทั้งหลาย

๙๒. สันจिता

= ขอบจบมาสถิต

ตอนที่ ๑๐

รตนํ ปุโรโต อาสิ ทกฺขิณเมตตสุตฺตํ
ธชคฺคํ ปจฺจนโต อาสิ วาเม องฺคุลิมาลํ
ขออัญเชิญพระรัตนปริตร จงพิทักษ์เบื้องหน้า
พระเมตตปริตร พิตักษ์เบื้องขวา พระธชคคปริตร
พิทักษ์เบื้องหลัง พระอังกุลิมาลปริตร พิตักษ์
เบื้องซ้าย

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๕๓. ระตะนัง = พระรัตนปริตร

(ปริตร แปลว่าเครื่องคุ้มครองจากอันตรายภายนอก)
พระปริตรบทนี้มีปรากฏอยู่ในพระสูตรว่าด้วยสิ่ง
ที่มีคุณค่า คือพระรัตนตรัย เช่นในครั้งพุทธกาล
มีภัยแล้ง และโรคระบาดร้ายแรงเกิดขึ้นในกรุง
เวสาลีจนกระทั่งเหล่าอมนุษย์ได้กลืนซากศพ
และเข้ามาทำความวิบัติให้ผู้คนล้มตายมากขึ้น
ต่อมาพุทธองค์จึงให้พระอานนทร้ายสวด
พระรัตนปริตรรอบกำแพงเมืองเพื่อให้เทวดา
รำลึกถึงพระรัตนตรัย ได้แก่พระพุทธเจ้า ผู้เป็น
ศาสดา และรำลึกถึงพระธรรม ที่ชี้นำทางสู่นิพพาน
พร้อมทั้งพระสงฆ์ผู้เป็นเสาหลักแห่งศาสนา

และได้ขอให้เทวดามีเมตตาคุ้มครองชาวเมืองที่
อุทิศทำพิธีกรรมเช่นไหว้เพื่อขอให้รอดพ้นจาก
เหล่าอมนุษย์ จนกระทั่งเมืองเวสาลีกลับเข้าสู่
ความสุขสวัสดิ์ได้อีกครั้งหนึ่ง

๕๔. ปุโรโต = เบื้องหน้า
๕๕. อาสิ = มีแล้ว, อยู่แล้ว
๕๖. ทกฺขิณ = เบื้องขวา
๕๗. เมตตสุตตะกัง = พระเมตตปริตร

พระปริตรบทนี้มีปรากฏอยู่ในพระสูตรว่าด้วย
คุณธรรมที่ควรประพฤติ และการแผ่เมตตาเช่น
ในครั้งพุทธกาลเมื่อคราวที่พระภิกษุ ๕๐๐ รูป
จำพรรษา และปฏิบัติธรรมอยู่ใต้ต้นไม้อันเป็น
ที่สถิตย์ของรุกขเทวดา เป็นเหตุให้เหล่ารุกขเทวดา
ไม่พอใจ จึงคิดหาอุบายแกล้งพระภิกษุโดยการ
ทำเสียงหลอน ภาพหลอน และกลิ่นหลอน
เพื่อขัดขวางการปฏิบัติธรรม ดังนั้นเหล่าภิกษุ
ได้ขอคำแนะนำจากพระพุทธองค์เพื่อแก้ปัญหา
พระพุทธองค์ทรงแนะนำให้แผ่เมตตาแก่เหล่า
รุกขเทวดา และสัตว์โลกประหนึ่งมารดาที่รักและ
หวังดีต่อบุตร ในที่สุดภายหลังพระภิกษุปฏิบัติ
ตาม จึงสามารถชนะใจเหล่าเทวดา และเลิกล้ม
ความคิดที่จะขัดขวางการปฏิบัติธรรมอีก

๕๘. รัชคัง = พระรัชคปริตร

พระปริตรบทนี้มีปรากฏอยู่ในพระสูตรว่าด้วย
คำสอนให้ขจัดความหวาดกลัวจากภัยอันตราย
ด้วยการรำลึกถึงอานุภาพของพระรัตนตรัย

๕๙. ปังคะโต = เปื้องหลัง

๑๐๐. อาลี = มีแล้ว

๑๐๑. วาเม = เปื้องซ้าย

๑๐๒. อังคุลิมาละกัง = พระอังคุลิมาลปริตร

พระปริตรบทนี้มีปรากฏในพระสูตรว่าด้วย
การแผ่เมตตา เช่น พระอังคุลิมาลโปรดสตรี
มีครรภ์

ตอนที่ ๑๑

ขนฺธโมรปริตฺตญจ อาณานาฎิสุตฺตํ
อาภาเส จทนํ อาอาลี เสสา ปาการสณฺธิตา
ขออัญเชิญพระขันธปริตร พระโมรปริตร พระ
อาณานาฎิปริตร เป็นเครื่องกางกั้นคุณหลังคา
อยู่บนนภากาศ และพระปริตรที่เหลือตั้งไว้เป็น
กำแพงล้อมรอบ

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๑๐๓. ขันธโมรปะริตตัญจะ = พระขันธปริตร
พระปริตรบทนี้มีปรากฏอยู่ในพระสูตรว่าด้วย
การแผ่เมตตายังอสรพิษ และสัตว์อื่นๆ ส่วน
พระโมรปริตรว่าด้วยการขอความคุ้มครองให้
อยู่รอดปลอดภัยจากผู้คิดร้ายด้วยพระปัญญา
ตรัสรู้ เช่นเมื่อคราวที่พระโพธิสัตว์เสวยชาติ
เป็นนกยูง ได้ขอความคุ้มครองจากพระอาทิตย์,
พระพุทธรูป, พระธรรม และผู้รักษาศีลทั้งก่อน
ออกหากิน และก่อนนอน

๑๐๔. อาณานาฎิยะสูตระกัง = พระอาณานาฎิยปริตร
พระปริตรบทนี้ มีปรากฏอยู่ในพระสูตร ว่าด้วย
บทนมัสการพระพุทธเจ้าทั้ง ๒๘ พระองค์เพื่อ
ให้พ้นจากการถูกเบียดเบียนจากพวกอมนุษย์
ผู้ไม่เลื่อมใสในพุทธศาสนา หรือพวกที่กระทำ
สิ่งร้ายกาจเป็นนิตย์

๑๐๕. อากาเส = กลางอากาศ
๑๐๖. ฉะทะนัง = เป็นเกราะกัน, เครื่องกำบัง
๑๐๗. อาสี = มีแล้ว
๑๐๘. เสสา = พระปริตรทั้งหลายที่เหลือ
๑๐๙. ปาการะสังจุตา = เป็นปรากฏโดยรอบ

ตอนที่ ๑๒

ชินา นานาวรสังยุตตา สัตตปปาการลงกตา
วาตปีตตาทิสลชชตา พาหิรชมตตูปททวา

ตอนที่ ๑๓

อเสสา วินยิ ยนตุ อนนุตชินเตชสา
วสโต เม สกิจิเจน สทา สมพุทฺธปญฺชเร

พระชินพุทธเจ้าทั้งหลาย ทรงประกอบด้วย
พระคุณอันประเสริฐนานาประการ ประดับด้วย
อาภรณ์กำแพงป้องกันเจ็ดชั้น เมื่อข้าพเจ้าเข้าอาศัย
อยู่ในพระบัญชรแวดวงทรงล้อมแห่งพระสัมมา
สัมพุทธเจ้า ด้วยกิจของตนทุกเมื่อ ขอให้อุปัทวะ
ทั้งภายนอก และภายในอันเกิดแต่ลม และน้ำดี
เป็นต้น จงถึงความพินาศดับสูญโดยไม่มีส่วนเหลือ

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๑๑๐. ชินา = พระชินพุทธเจ้า
๑๑๑. นานาวะระสังยุตตา = ประกอบด้วยพระคุณอัน
ประเสริฐนานาประการ
๑๑๒. สัตตปปาการะลงกตา = ประดับด้วยกำแพงเจ็ดชั้น

๑๑๓. วาตะปิตตาทิสัญชาตา = มาจากคำว่า วาตะ (ลม)
+ ปิตตะ (น้ำดี) + อาทิ
(เป็นต้น) + สัญชาตะ
(เกิด)

ในที่นี้หมายถึง อันตรายที่เกิดจากอันตรายอัน
มีลมและน้ำดีเป็นต้น

๑๑๔. พาหิรัชฌัตตูปัททะวา = มาจากคำว่า พาหิระ
(ภายนอก) + ัชฌัตตะ
(ภายใน) + อุปัททะ
(อันตราย)

ในที่นี้หมายถึง อันตรายทั้งภายนอก และภายใน

๑๑๕. อะเสสา = โดยไม่มีส่วนเหลือ

๑๑๖. วินะยัง = ซึ่งความพินาศ

๑๑๗. ยันตุ = จงถึง

๑๑๘. อะนันตะชินะเตชะสา = ด้วยพระเดชแห่งพระ
ชินเจ้าอันไม่มีที่สิ้นสุด

๑๑๙. วะสะโต = ผู้ดำเนินชีวิตอยู่

๑๒๐. เม = เมื่อข้าพเจ้า

๑๒๑. สะกิจเจนะ = ตามกิจของตน

๑๒๒. สะทา = เป็นนิตย์

๑๒๓. สัมพุททะปัญชะเร = ในเกราะแก้วของ
พระชินเจ้า

ตอนที่ ๑๔

ชินปัญชรมชฌมहि วิหรนฺตํ มหิตเล
สทา ปาเลนตุ มํ สพเพ เต มหาปริสาสภา
ขอพระมหาบุรุษ ผู้ทรงคุณอันล้ำเลิศทั้งปวงนั้น
จงคุ้มครองข้าพเจ้าผู้อยู่บนภาคพื้น ท่ามกลาง
พระชินปัญชรทุกเมื่อเทอญ

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๑๒๔. ชินะปัญชะระมะชฌัมหิ = ณ ท่ามกลาง
(กรงล้อม) พระชินปัญชร
๑๒๕. วิหารันตัง = ผู้สถิตอยู่
๑๒๖. มะหิตะเล
(อ่านออกเสียงว่ามะ-ฮี-ตะ-เล) = บนพื้นแผ่นดิน
๑๒๗. สทา = ทุกเมื่อเทอญ
๑๒๘. ปาเลนตุ = จงคุ้มครอง
๑๒๙. มัง = ข้าพเจ้า
๑๓๐. สัพเพ = ทุกพระองค์
๑๓๑. เต = เหล่านั้น
๑๓๒. มหาปริสาสะภา = พระมหาบุรุษผู้องอาจ
ทั้งหลาย

ตอนที่ ๑๕

อิจุเจวมนฺโต	สุกฺตโต สุรกฺโข
ชินานุภาเวน	จิตฺตปทุทโว
ธมฺมานุภาเวน	จิตฺตาริสฺสโม
สงฺฆานุภาเวน	จิตฺตนฺตฺราโย

พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ซึ่งมีอานุภาพดังว่ามานี้
เป็นอันข้าพเจ้าได้รับความคุ้มครองรักษาเป็นอย่างดี
ด้วยอานุภาพแห่งพระชินเจ้า ขอให้ข้าพเจ้าชนะ
ความอุปัทว ความขัดข้อง ด้วยอานุภาพแห่ง
พระธรรม ขอให้ข้าพเจ้าชนะหมู่ข้าศึกศัตรู
ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ ขอให้ข้าพเจ้าชนะ
อันตรายทั้งหลาย

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๑๓๓. อิจุเจวะมันโต = ด้วยประการฉะนี้
๑๓๔. สุกฺตโต = คุ้มครองอย่างดี
๑๓๕. สุรกฺโข = รักษาอย่างดี
๑๓๖. ชินานุภาเวน = ด้วยอานุภาพแห่ง
พระชินเจ้า
๑๓๗. จิตฺตปทุทโว = ผู้ชนะอุปัทว

๑๓๘. ฐัมมานุภาเวนะ = ด้วยอนุภาพแห่ง
พระธรรม
๑๓๙. ชิตาริสังโฆ = ผู้ชนะหมู่ข้าศึกศัตรู
๑๔๐. สัมมานุภาเวนะ = ด้วยอนุภาพแห่ง
พระสงฆ์
๑๔๑. ชิตันตะราโย = ผู้ชนะอันตราย (ทั้งหลาย)

ตอนที่ ๑๖

สัทธัมมานุภาวปาติโต จรามิ ชินปญฺชเรติฯ
ข้าพเจ้าผู้ที่อนุภาพแห่งพระสัทธรรมคุ้มครองแล้ว
จะขอประพฤติตนอยู่ในพระชินบัญชรฉะนี้แล

คำอ่านบาลี

ความหมายเฉพาะบท

๑๔๒. สัทธัมมานุภาวปาติโต = ข้าพเจ้าผู้ได้รับ
อนุภาพแห่งพระสัท-
ธรรมคุ้มครองแล้ว
๑๔๓. จะรามิ = ขอประพฤติอยู่
๑๔๔. ชินะปญฺชเร = มาจากคำว่าพระชิน
(พระพุทธเจ้า) + บัญชร
(เชิงกรง) ในที่นี้หมายถึง
เครื่องป้องกันสรรพ
อันตรายที่แข็งแกร่ง
๑๔๕. ติ = ฉะนี้แล

คำนิยม

ของ พันตำรวจโท หลุย บุปพรัณ มาตรา หลังทดลองอ่าน
คำแปล ๑๔๕ ความหมายจากพระคาถาชินบัญชร
ท่องง่าย ได้สมาธิ เกิดสติปัญญา
ก่อนพิมพ์เผยแพร่

ธรรมะจัดสรรให้หนังสือนี้ สำเร็จดังเจตจำนง
ของคณะผู้จัดทำในนาม “กอแฟก” โดยคำริให้มีการ
แปลพระคาถาฯ คำต่อคำ ก่อให้เกิดความเข้าใจอย่าง
ลึกซึ้ง และประณีตในการจดจำเกิดจินตภาพอย่าง
ชัดเจนในพุทธทานุภาพ เกิดปิติแก่ผู้ปฏิบัติ ซึ่งเป็น
มรรคาหนึ่งของการรอกงามแห่งเมล็ดพันธุ์ทาง
สติปัญญา

ขออนุโมทนาในกุศลจิตของคณะผู้จัดทำ
ที่ช่วยให้โลกนี้งดงามด้วยพลังคุณธรรมแห่งสติปัญญา

คำแปล ๑๔๕

ความหมายจากพระคาถาชินบัญชร
ท่องง่าย ได้สมาธิ เกิดสติปัญญา

คำปรารภ

พระคาถาชินบัญชร เป็นบทสวดที่ประชาชนชาวไทยศรัทธา และนับถือสวดกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะฉบับของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ซึ่งได้รจนาขึ้นใช้สวดเป็นคาถา เพื่อขออำนาจของพุทธองค์ และพระมหาสาวก ช่วยคุ้มครองป้องกันภัย และเสริมสิริมงคล ทั้งยังใช้ประกอบการปลุกเสกพระเครื่องด้วย สำหรับที่มาของพระคาถาชินบัญชรนั้น ผู้จัดทำได้ศึกษาจากหนังสือ “ประวัติคาถาชินบัญชร” ฉบับ ของ ศจ.สุเชาวน์ พลอยชุมพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ พอสรุปได้ว่าต้นฉบับของพระคาถาชินบัญชรน่าจะเป็นของนักปราชญ์ทางภาษาบาลีผู้ไม่ปรากฏนามของเมืองเชียงใหม่มาแล้วไม่ต่ำกว่า ๔๐๐ ปี ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้ สืบเนื่องมาจากคำริของสมเด็จพระญาณสังวร (สมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบัน) เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๓๓ ให้มีการประชุมอภิปรายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของคาถาชินบัญชรระหว่างผู้รู้ ทั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์ จึงทำให้ทราบเพิ่มเติมว่าพระคาถาชินบัญชรนั้นยังมีปรากฏอยู่ในบทสวดของทั้งชาวพม่า และศรีลังกา เพื่อรำลึกถึงพระพุทธคุณด้วยเช่นกัน

คณะผู้จัดทำในนาม “กอแฟก” สนใจใคร่รู้ความหมายของคำภาษาบาลีทุกคำ ของพระคาถาชินบัญชร ที่มีความยาวถึง ๑๖ ตอน จึงไปสอบถามจากผู้รู้ที่วัดระฆังโฆสิตาราม คือ พระมหาสมคิด ปิยวณฺโณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตาราม เจ้าคณะ ๗ เพื่อโปรดเมตตาแปลความหมายให้สามารถเข้าใจ และจดจำได้ง่ายทั้งยังเกิดศรัทธาขึ้นระหว่างกำหนดจิตตามบทสวดพระคาถาฯ ทั้งนี้คณะผู้จัดทำยังได้รับความอนุเคราะห์จาก ศจ.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ และนักเรียนหลักสูตรภาษาบาลีของวัดมหาธาตุช่วยให้ความกระจ่าง เพิ่มเติมความสมบูรณ์ของเนื้อหาให้มากขึ้นด้วย จนกระทั่งสามารถรวบรวมคำแปลภาษาบาลีได้ทั้งสิ้น ๑๔๕ ความหมาย ผู้จัดทำจึงนำมาเรียบเรียงเป็นเอกสารให้เพื่อนๆ ได้ทดลองอ่าน และได้รับคำบอกกล่าวว่าหลังอ่านจบแล้วทำให้เกิดความเข้าใจถึงอานุภาพแห่งพระรัตนตรัย และสามารถท่องจำพระคาถาชินบัญชรได้อย่างรวดเร็วกว่าที่คาดคิดไว้ ส่งผลให้ผู้จัดทำ และคณะเกิดปิติ มีแรงบันดาลใจที่จะเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวเพื่อเป็นธรรมทานทั้งในรูปแบบของหนังสือ และผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของวัดระฆังฯ www.watrakang.com

กราบนมัสการพระคุณท่าน และขอขอบคุณ

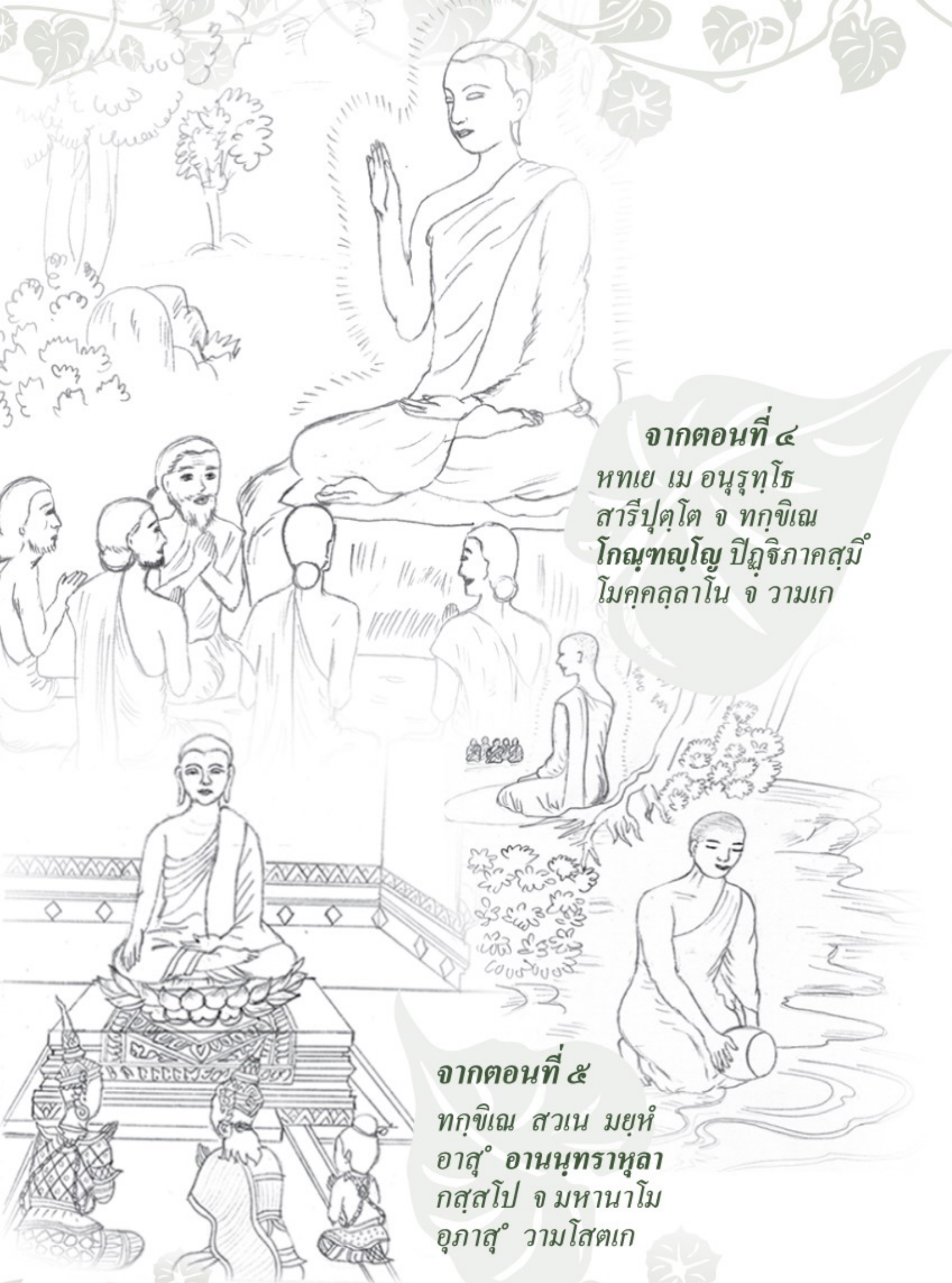
อนึ่งหนังสือเล่มนี้จะไม่สามารถจัดพิมพ์ได้อย่างสมบูรณ์ หากคณะผู้จัดทำมิได้รับฉันทานุญาตให้ดำเนินการจัดพิมพ์จากท่านเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตาราม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระมหาสมคิด ปิยวณฺโณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดระฆังฯ คณะ ๗ นอกจากท่านจะเมตตาถ่ายทอดความรู้แล้วยังพยายามช่วยพิสูจน์อักษรก่อนพิมพ์เผยแพร่ ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำที่ท่านอาพาธอยู่ระยะหนึ่งก็ตาม ทั้งนี้คณะผู้จัดทำจึงขอ กราบนมัสการพระคุณท่านไว้เป็นอย่างสูง และขออนุโมทนาทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือตั้งแต่บุพการี- ครอบครัว ท่านผู้ให้ความรู้ และผู้อนุญาตให้ใช้เอกสารอ้างอิง ตลอดจนผู้ให้การสนับสนุนการจัดพิมพ์ โดยขอให้ได้รับความคุ้มครองจากพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ และสังฆานุภาพ ประสบแต่ความสุขความเจริญยิ่งขึ้นไป

พระคาถาชินบัญชรนี้มีการพิมพ์เผยแพร่มาหลายฉบับ หลายสำนักแล้วไม่ต่ำกว่า ๘ รูปแบบ ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านบางท่านพบคำที่แตกต่างไปจากที่เคยทราบมาบ้าง ขอเรียนให้ทราบว่ามิได้มีเจตนาจะดัดแปลงแก้ไขแต่อย่างใด ทั้งนี้หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้จัดทำขอน้อมรับ และกราบขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๒ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ คณะผู้จัดทำจึงขอรวมใจเป็นหนึ่งเพื่อร่วมสร้างคุณความดี ด้วยการเผยแพร่หนังสือคำแปล ๑๔๕ ความหมายจากพระคาถาชินบัญชร ท่องง่าย ได้สมาธิ เกิดสติปัญญา เป็นธรรมทาน ซึ่งเป็นวิถีทางหนึ่งสำหรับผู้สนใจปฏิบัติธรรมนำความสุขสงบเย็นอันเกิดจากภายในตนสู่คนรอบข้าง และสังคมไทย เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล

กอแฟก

๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

จากตอนที่ ๔
หทยะ เม อนรุทุโธ
สาริปุตโต จ ทกขิณ
โกณฑัญญโณ ปิณธุจจาคสมิ
โมคคัลลานะ จ วามเก

จากตอนที่ ๕
ทกขิณ สวเน มยุห
อาสุ อานนุทราหุลา
กสสโป จ มหานาโม
อุภาสุ วามโสตเก